

Irak - Afghanistan - Tribunalet

I krig er sandheden det første offer. Hvis ikke vi kan få troværdig information, mens krigen raser, må vi som samfundsborgere i Danmark kræve dette, når krigen er afsluttet.

Vi skylder krigens direkte og indirekte ofre, samt vore efterkommere, at få afklaret, hvad der gik galt. Hvad der kan gøres bedre næste gang - og om der er noget, som bør få konsekvenser for beslutningstagerne.

Med regeringsgrundlaget juni 2015, og dermed uden et flertal i Folketinget imod, blev Irak- og Afghanistankommissionen nedlagt, der skulle have belyst Danmarks krigsdeltagelse, som det er sket i England, Holland, Norge og Sverige. Selv USA har haft en senatskomité til at gennemgå CIA's brug af tortur under krigen.

Derfor tog Tribunalforeningen initiativ til etableringen af Irak-Afghanistan-Tribunalet (herefter Tribunalet), som vil opsamle både kendt og ny viden om Danmarks deltagelse i krigen i Irak og Afghanistan. Tribunalet vil derefter forholde sig til den indsamlede viden, som også vil blive offentliggjort.

Tribunalets medlemmer

Bjørn Elmquist

Ole Hartling

Bente Rich

Preben Søgaard Hansen

Christen Sørensen

Alle medlemmer arbejder frivilligt og ulønnet, og Tribunalet fungerer uafhængigt af Tribunalforeningen, som stiller den nødvendige sekretariatsbistand til rådighed med mere.

Tribunalforeningen stillede en række overordnede spørgsmål, der er opsummeret her:

- Var de krige i Irak og Afghanistan, som Danmark deltog i, lovlige i forhold til international og national lovgivning?
- Overholdt danske soldater og andre af vore officielle aktører krigens love i Irak og Afghanistan?
- Kan resultatet af undersøgelsen få retlige konsekvenser for danske ministre, embedsfolk, officerer, militært personel i øvrigt og andre?

Spørgsmålene er baseret på den officielle Irak- og Afghanistankommissions kommissorium.

Tribunalet vil indsamle viden til belysning af et bredere spektrum af relevante temaer, omend vi ikke som en regerings- eller folketingsnedsat kommission har formelle beføjelser til at indkalde og udspørge politikere og embedsmænd. Direkte inddragelse af sådanne vidner bliver derfor nok af begrænset omfang, så et relevant alternativ er indirekte vidnesbyrd.

Tribunalet har foreløbigt identificeret følgende temaer:

- Beslutningsgrundlaget
- Soldaters og andre militært involveredes beretninger
- Ofrenes beretninger
- Formål med krigen, og deres følgevirkninger

- Hvad kan vi lære til overvejelser og beslutninger om eventuel fremtidig krigsdeltagelse?

Beslutningsgrundlaget

Her kan peges på:

- FN-pagten
- Den formelle begrundelse for at gå i krig: FN's Sikkerhedsråds resolutioner
- Danmarks Grundlov
- Folketingsbeslutningerne
- Beslutningsproces: ministre – embedsværk – Folketing – offentlig debat
- Eventuelt suppleret med faktuelle forhold som Danmarks relationer til Irak og Afghanistan i sin tid, dvs. før beslutningerne.

Beretninger om, hvad militært personel oplevede under deres deltagelse i krigene

Hvorledes var de "klædt på" vedrørende krigens love? Hvilken løbende støtte fik de, når de kom i tvivl om tilfangetagelse, behandling af fanger, viden om civilsamfundets ofre m.m.?

Sager for forsvarrets militære anklagemyndighed, Auditørkorpset.

Andre beretninger om uforudsete/utilsigtede hændelser under krigene.

Beretning om ofre for krigen

- Civile ofre i Irak og Afghanistan
- Danske soldater og deres pårørende
- Vores demokrati.

Formål med krigene, og deres følger

Den erklærede begrundelse for at gå i krig i Irak var landets manglende vilje til at samarbejde med FN's våbeninspektører, herunder at afvæbne Irak for masseødelæggelsesvåben af biologisk og eventuel nuklear karakter. Ideelt set også at erstatte et diktatur med en demokratisk udvikling.

I Afghanistan var formålet officielt bekæmpelse af terrornetværk i Afghanistan ved at ramme formodede al-Qaeda træningslejre og Talebanregeringen. Samt også her at erstatte et diktatur med en demokratisk udvikling.

Tribunalet vil forsøge så langt som muligt at klarlægge disse punkter og koble dem med forventninger og udsigten til samfundenes funktion efter krigene. Hvad var f.eks. Danmarks mindstekrav til ændringer i de to samfund efter krigene? Forsøgte Danmark at påvirke USA's indstilling til landenes situation efter krigene?

Tribunalet vil skaffe oplysninger om realistiske antal omkomne og sårede, søge at beskrive samfundenes funktion i dag og komme med realistiske prognoser for deres udvikling.

Det er Tribunalets ambition, at vidensopsamlingen skal give grundlag for at belyse:

- Om Danmark i Irak og Afghanistan har indledt eller været involveret i lovlig eller ulovlig angrebskrig i henhold til international ret og national lovgivning.

- Om Danmark har overholdt den humanitære folkeret.
- Ministre, embedsfolk, officerer, soldater og andres ansvar.
- Relevante økonomiske aspekter ved militære indsatser uden for Danmarks og det øvrige NATO's territorium.
- Om befolkningen løbende bliver oplyst og medinddraget i nødvendigt og tilstrækkeligt omfang.
- Om Folketingets muligheder for at træffe en beslutning kan forbedres, inden Danmark næste gang opfordres til at deltage.
- Om der ved deltagelse i krige, der udkæmpes under meget forskellige forhold fra forholdene i Danmark, som f.eks. i Irak og Afghanistan, kan udvises større tilbageholdenhed, især når der også er tale om etniske konflikter.
- Kriterierne for at – og hvornår – en dansk militær indsats kan bringes til ophør.
- På hvilket moralsk og samfundsetisk grundlag den slags militære indsatser, herunder beslutningsprocessen, skal foregå.